

tum patris in hac specie considerari, explorati juris est, » prin. *Instit. de ingenuis*, ac l. *Nec diutius*, 22, de *Agricol. et censib.* juncto c. fin., de *Servis non ordinand.* ibi: « Mater sua, cujus conditionem debet imitari, » cum concordantiis. Ratio hujus multiplex allegatur a juristis: in primis, quod mater, quæ in et extra uterum prolem sanguine et lacte nutrit, plus conferat ad generationem et substantiam prolis, quam pater; consequenter a potiori merito fiat denominatio. Item, quia legislatores ad id, quod certius est, aspexerunt. De matre autem prolis semper certius constat, quam de patre, arg. l. *Filium*, 6, ff., de *his, qui sui vel alieni jur.*

3. *Est tamen proles libera, si mater talis fuit sive tempore conceptionis, sive natiuitatis.* — *Libertas res inæstimabilis, et omnibus rebus favorabilior est.* — Sufficit tamen ad prolis libertatem, si mater libera vel ingenua fuit; sive dein tempore conceptionis, sive natiuitatis, sive intermedio, textu expresso l. *Et servorum*, 5, §§ 2 et 3, de *Statu hominum*, et prin. *Instit. de Ingen.* ibi: « Sufficit autem liberam fuisse matrem eo tempore, quo nascitur, licet ancilla conceperit, et e contrario, si libera conceperit, et dein ancilla pariat, placuit eum, qui nascitur, liberum nasci. » idque ob favorem libertatis, nam: « Libertas res inæstimabilis est, » l. *Libertas*, 106, de *Reg. jur.*, et omnibus rebus favorabilior est, l. *Libertas*, 122, ff. eod.

4. *Quoad nobilitatem et dignitatem proles legitime nate sequuntur conditionem patris.* — Resp. II. Quoad familiam, nobilitatem, dignitatem et honorem proles legitime nate sequuntur conditionem patris, ita, ut si hic sit nobilis, tales sint etiam proles, etsi mater sit plebeia. E contra si pater sit ignobilis, tales etiam reputentur proles; est communis arg. l. *Cum legitimæ*, 19, ff. de *Statu hom.*, ibi: « Cum legitimæ nuptiæ factæ sunt, patrem liberi sequuntur, » supple quoad honorem et dignitatem, ut jura juris concordentur. Hinc notanter dicitur in l. *Partum*, 7, C. de *Rei vindicat.* in hac specie, libertatis nempe, et servitutis, statum patris non considerari: ergo a sensu contrario in aliqua specie, dignitatis videlicet et honoris statum patris considerare oportet.

5. *Tandem sequuntur etiam uxores.* — Imo in hac specie etiam femina nanciscuntur conditionem viri, textu expresso l. *Femina*, 8, ff. de *Senat.*, ibi: « Feminae nuptiæ clarissimis personis, clarissimarum personarum

appellatione continentur, » et l. *Mulieres*, 13, C. de *Dignit.*, ibi: « Mulieres honore maritorum erigimus, genere nobilitamus, etc. Si autem minoris ordinis virum postea sortitæ fuerint, priori dignitate privatae, posterioris mariti sequuntur conditionem. »

6. *Quæ tamen cuncta limitantur, si alicubi contraria consuetudo.* — Cæterum utraque tam n. 2, quam n. 4, posita conclusio limitatur in loco, ubi alia habetur consuetudo; hæc enim in ista materia approbatur, c. *Licet*, 3, de *Conjug. servo.* et merito, quia, quod puerus in hac vel illa specie sequatur patrem vel matrem, est meri juris humani, contra quod utique consuetudo valet, c. fin. de *consuetud.*

7. *Aut specialia statuta sunt. Statutis ecclesiarum cathedralium, et consuetudinibus de non admittendis, nisi nobilibus, an et quali clausula in brevi papali, censeatur derogatum?* — Limitatur insuper posterior conclusio n. 4, posita in loco, ubi specialia statuta habentur aut leges, vi quarum in prole requiritur nobilitas ex utroque parente qualia statuta vigent in multis ecclesiis cathedralibus Germaniæ vi quorum ad canonicatum assumi nequit, qui nobilitatem ex utraque linea materna nempe, et paterna per certam seriem probare non potest. Quibus tamen statutis sicut et consuetudini papa procul dubio derogare potest, et actu derogat, quando in collatione canonicatus illam salutarem clausulam inserit: « Non obstantibus quacunque consuetudine, vel particularibus statutis Ecclesiæ; » nisi consuetudo esset immemorialis, vel statuta juramento essent roborata, aut a pontifice confirmata. Quamvis et his papa derogare possit, et actu deroget, si id exprimat, utendo clausula: « Non obstante quacunque consuetudine etiam immemoriali, vel statutis ecclesiæ juramento, vel auctoritate apostolica confirmatis, etc. » uti videre est apud Barbosam de *Clausulis*, Clausula 84 et 87, et diximus amplius lib. I, tit. II, de *Constit.*, a n. 498, et tit. IV, a n. 188.

TITULUS XI.

De cognatione spirituali.

1. *Ratio continuationis.* — Inter impedimenta dirimentia præcipuum, et valde fre-

quens est cognatio; quæ triplex invenitur, spiritualis nempe, legalis et naturalis seu carnalis. De prima utpote digniore in præsentia, et duabus aliis in subsequentibus agitur titulis.

2. *Cognatio spiritualis, quid: Et unde?* — Queritur I. Quid, et quotuplex sit cognatio spiritualis in ordine ad dirimendum matrimonium? et quo jure introducta? Resp. I. Cognatio spiritualis est propinquitas personarum proveniens ex dispensatione sacramentali baptismatis, et confirmationis. Scotus, in 4, dist. 42, q. un, n. 2. Estque in re communis, arg. *Toto præsentitituo*. Adducitur autem causa hujus dirimentis, dispensatio nempe solius « baptismi, et confirmationis, quia ex datione aliorum sacramentorum cognatio spiritualis nequaquam oritur, quæ matrimonium impediatur, aut dissolvatur; » prout his ipsis verbis dicitur c. fin. h. t. in 6.

3. *Ex catechismo non amplius oritur cognatio spiritualis.* — Dices, etiam ex catechismo seu instructione fidei oritur cognatio spiritualis et impedimentum saltem impediens matrimonium, textu expresso c. *Contracto*, 5, h. t., et c. II, eod. in 6: Ergo cognationis spiritualis definitio non est bona, utpote non omni definito conveniens. Resp. Cognationem et impedimentum ex catechismo sublatur, et jus antiquum in hoc correctum fuisse a concilio Tridentino, sess. 24, de *Reform.*, cap. II, prout contra paucos alios advertunt Pontius, lib. VI, cap. XI, n. 3; Sanchez, de *Matrim.*, lib. VII, disp. 10, n. 10, ipsisque testibus declaravit sacra congregatio, et motus proprii Pii V, confirmatque ipsa praxis et universalis ecclesiæ consuetudo, optima legum interpretis, c. VIII, de *Consuet.*

4. *Cognatio spiritualis nec naturali, nec divino.* — Resp. II. Cognatio spiritualis, et consurgens inde impedimentum dirimens non divino, aut naturali. sed solo jure ecclesiastico est introductum. Covarruvias, de *Matrim.*, p. 2, cap. 6, § 4; Sanchez, lib. VII, disp. 54, n. 2, eoque teste omnes. Et quidem, quod jure naturali non sit introductum, patet; quia sacramenta, ex quibus cognatio spiritualis oritur, non ex natura, sed ex sola institutione Christi originem habent. Quod autem nec ex jure divino proveniat, inde constat; tum quia de hoc nec ex sacris Litteris, nec ex traditione apostolica aliquid habetur: Tum quia si ex jure divino esset,

Papa in eo nec dispensare, nec illud pro arbitrio immutare valeret, per dicta lib. I, tit. II, n. 453, arg. can. *Inferior*, 4, dist. 24, et c. *Cum inferior. de majorit. et obedient.* Quod tamen factum est per concilium Tridentinum, sess. 24, de *Reform. matrim.*, cap. II, cujus textum vide infra n. 18.

5. *Sed solo ecclesiastico jure introducta est.* — Quod vero jure ecclesiastico introductum habeatur, patet ex juribus n. 2, citatis, totoque hoc titulo, et cau. 30, q. 1, et 3. Ratio autem hujus ecclesiasticæ constitutionis est; quia per dispensationem sacramentorum baptismi, et confirmationis fit spiritualis quædam generatio: baptismus enim dat primam vitam spiritualem, quæ dein per confirmationem perficitur, et roboratur, ut cum S. Thoma advertit S. Bonavent. in 4, disp. 42, a. 1, q. 1, et notatur can. 1, ac seqq. caus. 30, q. 1, et 3. Hinc, sicut ex generatione naturali oritur cognatio, naturalis matrimonium dirimens, sic voluit ecclesia, ut etiam ex generatione spirituali cognatio et parentela oriretur spiritualis, pariter matrimonium dirimens, idque ex decentia ac reverentia, quæ spiritualiter nati debent suis spiritualibus genitoribus, arg. cit., can. 1 et seqq., cau. 30, q. 1, juncta l. *Si quis alumnus*, 26, C. de *Nupt.*

6. *Cognatio spiritualis olim triplex fuit, paternitas nempe, compaternitas et fraternitas.* — Resp. III. Cognatio spiritualis antiquo jure triplex fuit. Paternitas nempe, compaternitas, et fraternitas. Paternitas spiritualis est propinquitas, seu cognatio spiritualis, inter baptizantem vel confirmantem, eorumque uxores, et baptizatum vel confirmatum, item inter baptizati, aut confirmati patrum ejusque uxorem, et inter ipsum baptizatum, et confirmatum, arg. can. *Ita diligere*, 1, cau. 30, q. 1, can. *De eo*, 5, ead. cau., et q. can., ex eo. 4, cau. 30, q. 1, juncto c. I, h. t., in 6.

7. *Compaternitas spiritualis est cognatio inter baptizati et confirmati naturales parentes ex una, et inter baptizantem et confirmantem, atque paternos, eorumque uxores ex altera parte, can. Si quis. 3, cau. 30, q. 4, juncto cap. I, ead. in 6.*

8. *Fraternitas spiritualis est cognatio inter baptizatum, vel confirmatum ex una, et filios naturales baptizantis, vel confirmantis, atque patrinos ex altera parte, can. 2 et 3, cau. 30, q. 3, et c. 1, 3, et 7, h. t.*

9. *Hodie est restricta.* — Jure autem novo Trident., sess. 24, de *Reform. matrim.* cap. II,

hæc fraternitas spiritualis omnino sublata est; paternitas autem, ac compaternitas certo modo restricta fuit, uti statim patebit ex seq. num.

10. *Et tantum datur inter personas a concilio Tridentino specificatas tam ex baptismo....* — Quæritur II. Inter quos hodierno jure versetur cognatio spiritualis inducens impedimentum matrimonii dirimens proveniens ex baptismo? Resp. I. Ex hodie præcise versatur inter personas a concilio Tridentino specificatas, videlicet primo inter baptizantem, ac etiam patrinum seu levantem ex fonte baptismali ex una, et baptizatum ex altera parte, tanquam inter parentes, et prolem spiritualem, inter quos proin versans cognatio vocatur paternitas spiritualis per jura numer. 6, allegata. Secundo versatur inter baptizantem, ac etiam patrinum ex una, et baptizati patrem ac matrem tanquam inter compatres, cum, sicut hi sunt parentes naturales, sic isti sunt parentes prolis baptizatae. Hinc etiam cognatio inter eos versans compaternitas est, et dicitur per jura n. 7, citata. Ita hodie certa ac unanimis, patetque tota conclusio ex concilio Tridentino cit., sess. 24, de *Reform. matrim.*, cap. II, ibi: « Volens sancta synodus incommodo providere, etc., statuit, ut unus tantum vir, sive mulier juxta sacrorum canonum statuta, vel ad summum unus et una baptizatum de baptismo suscipiant, inter quos et baptizatum ipsum, et illius patrem et matrem, necnon inter baptizantem et baptizatum, baptizatique patrem et matrem tantum, spiritualis cognatio contrahantur, » et infra: « Quod, si alii ultra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem nullo pacto contrahant: constitutionibus in contrarium facientibus non obstantibus. » Quæ ultima verba correctionem juris antiqui aperte indicant; quod implicite fit per dictionem tantum, quæ solum expressum includit, et reliqua exciudit, arg. I. *Qui aliena*. § *Libertas*. ff. de *Negot. gest.* cum concordantiis.

11. *Quam ex confirmatione: et quæ sint hæ personæ?* — Resp. II. Cognatio spiritualis ex confirmatione consurgens hodie eodem modo, et inter easdem personas, ut in baptismo oritur, ita ut non nisi inter confirmantem confirmatique patrem et matrem ex altera parte versetur, ac tanquam impedimentum matrimonium dirimat. Caret controversia ob claram dispositionem concilii Tridentini, loc. cit., ubi post textum de co-

gnatione ex baptismo num. præced. statim subjungit: « Ea quoque cognatio, quæ ex confirmatione contrahitur, confirmantem et confirmatum, illiusque patrem et matrem, ac tenentem non egrediatur: omnibus inter alias personas hujus spiritualis cognationis impedimentis omnino sublatis. » Rationem utriusque hujus conclusionis et constitutionis suæ restrictivæ concilium, loc. cit., præmittit illis verbis: « Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea sine magno scandalo dirimuntur. Volens itaque huic incommodo providere, etc. »

12. *Doctrina practica, inter quas personas non versetur cognatio spiritualis.* — Cognationem spiritualem hodie non amplius oriri I. Inter virum et uxorem simul levantes infantem ex baptismo, secus olim can. sin. cau. 40, q. 4. II. Neque inter baptizatum vel ipsius patrem ex una, et baptizantis vel levantis uxorem ex alia parte; licet aliter olim c. *Martinus*, 4, h. t., III. Neque inter baptizantem, et levantem, levantisque uxorem. IV. Neque inter baptizatum et confirmatum ex una et filiam baptizantis, confirmantis, aut levantis, vel tenentis ex altera parte, secus olim c. fin., h. t. Ratio horum omnium est, quia inter has personas non statuitur cognatio spiritualis impedimentum inducens a concilio Tridentino, quod solum hodie in hoc puncto observandum est.

13. *Ex baptismo invalide collato non oritur cognatio spiritualis.* — Quæritur III. An etiam ex baptismo invalide, aut privatim, vel in necessitate collato oriatur cognatio spiritualis? Resp. I. Ex baptismo ob defectum materiæ, formæ, aut intentionis invalide collato, nulla oritur cognatio spiritualis, consequenter nullum impedimentum. Conveniunt in hoc doctores. Ratio est, quia, cum ex baptismo nulliter collato nulla fiat regeneratio spiritualis, nulla quoque consurgit paternitas, vel compaternitas, aut filiatio spiritualis, quia, quod nullum est, nullum producit effectum, c. *Illud*. 8. de *Jurepatronat.* Nec præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum, juxta c. 52. de *Reg. jur.* in 6. Accedit, quod accessorium sequatur suum principale, c. *Accessorium*. 42, de *Reg. jur.* in 6, consequenter. Si baptismus tanquam principale nullus est, nulla quoque erit cognatio tanquam accessoria.

14. *Bene vero ex baptismo privatim collato.* — Resp. II. Ex baptismo privatim, et in necessitate, sive per clericum, sive per laicum, sive per virum, sive per foeminam collato vera oritur cognatio spiritualis ac impedimentum dirimens inter baptizantem ex una, et baptizatum, baptizatique patrem et matrem ex altera parte. Bosco, de *Impedim. matrim.*, sect. 5, concl. 5; Sanchez, lib. VII, disp. 62, n. 9; Abbas, in c. fin., h. t., n. 8; Engel, h. t., num. 7; Pontius, lib. VII, cap. XI, num. 5 et 6, cum communi aliorum. Ratio est, tum quia jura indistincte ac universaliter loquuntur de vero baptismo; ergo indistincte veniunt intelligenda, arg. c. *Quia circa*. 22. de *Privileg.* et I. *De pretho*. ff. de *Public. in rem. act.*, tum quia baptismus privatim, et in necessitate collatus, est verus baptismus, per quem spiritualiter vere generatur infans; ergo exinde etiam consurgit vera cognatio paternitas nempe, compaternitas, et filiatio spiritualis.

15. *Nisi parens in necessitate baptizaret.* — Limitatur tamen conclusio in casu, quo parens naturalis in necessitate baptizat proprium infantem; tunc enim baptizans parens non contrahit cognationem cum conjuge tanquam patre vel matre baptizati: nec privatim jure petendi vel reddendi debitum conjugale, ut communiter docent doctores textu expresso, c. *Ad limina*, 7, cau. 30, q. 1. quæ tamen limitatio, quia specialis est, ad alios non parentes, in necessitate baptizantes non extenditur: quin hujus unius exceptio firmat regulam in aliis casibus non exceptis, arg. I. *In iis*. ff. de *Legib.*

Num autem parens naturalis extra casum necessitatis baptizans, vel ex baptismo levans infantem, evadat cognationem spiritualem, et privationem juris petendi, et exigendi debitum, patebit infra num. 30.

16. *Si unus tantum patrinus, vel unus et una designati, actuali baptismo assistunt, et contrahunt cognationem spiritualem.* — Quæritur IV. Specialiter de patrinis, quinam nempe, quot, quando, et cum quibus contrahant cognationem spiritualem inducentem impedimentum dirimens? Resp. I. Quando baptismus consuetis ecclesiæ cæremoniis, aut solemnitatibus confertur, et tantum unus vel duo, masculus videlicet et foemina existunt patrinis, non parentes infantis, sed ab his vel a parrocho designati, certum est, quod contrahant cognationem spiritualem cum baptizato, et parentibus baptizati. Caret contro-

versia, patetque clare et textu concilii supra n. 10, allegato.

17. *Secus, si baptismo prius jam collato, solis postea assistunt cæremoniis.* — Dicitur autem notanter, quando baptismus solemniter confertur; quia si hic prius jam privatim, urgente v. g. necessitate sine patrinis est collatus, et postea tantum suppleantur cæremoniæ ecclesiasticæ, prout fieri nonnunquam solet; assistens, seu levans patrinus nullam cognationem contrahit, ut bene docent Sanchez, lib. VII, disp. 61, n. 5; Sylvester, §. *Matrimonium*. 8, q. 1, dict. 17, et alii. Ratio est, quia causa hujus cognationis spiritualis est solum sacramentum, et inde proveniens regeneratio spiritualis, quæ, cum in tali non existat, etiam effectus ejusdem haberi nequit; nam « quod non est, nullum producit effectum, » arg. *Illud*. 8. de *Jurepatron.* et I. *Si se non obtulit*. 4, § 6. ff. de *Rejudic.* Nec præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum, c. *Lxxii*, de *Reg. jur.* in 6. Accedit declaratio cardinalium, de qua testatur Corrad. in *Praxi dispensat. Apostol.* lib. VIII, cap. VIII, n. 6.

18. *Quid, si baptismus iteratur?* — Ob eadem rationem patrinus non contrahit cognationem, casu quo baptismus sub conditione feratur ex eo, quia dubitatur, an prius privatim collatum fuerit validus, si postea constet, priorem baptismum fuisse valide collatum, Sanchez, loc. cit., n. 6, ob rationes et jura num. præced. allegata: quod, si vero dubium perseverat, præsumit Ecclesiæ cognationem.

19. *Prohibitum est plures adhibere patrilos quam duos, unum nempe et unam.* — Resp. II. Quamvis in baptismo unus solus vir vel mulier sufficiat, tamen duo unus nempe, et una permittuntur esse patrinis, qui etiam ambo contrahunt cognationem spiritualem, si conditiones infra a num. 24. specificatæ concurrunt. Caret controversia ob claram dispositionem concilii Tridentini, sess. 24, de *Reform.*, cap. II, cujus textum vide supra num. 10.

20. *Si plures quam fuerint designati, teneant infantem, soli designati contrahunt cognationem spiritualem.* — Resp. III. Si plures quam duo concurrunt patrinis infantem baptizandum tenentes, illi soli contrahunt cognationem spiritualem, qui a parentibus, vel loco horum a parrocho ad manus patrinis sunt designati, si autem plures quam duo designati fuerint, omnes contrahunt cognationem spi-